

Тема 3. Природні комплекси Землі

Широтна зональність на материках і в океанах

Географічна оболонка - верхня комплексна оболонка Землі, що утворилася внаслідок взаємопроникнення і складної взаємодії окремих геосфер.

Складові:

- атмосфера (до 50 км)
 - гідросфера
 - біосфера
 - літосфера (до 4-5 км)
- 50 - 55 км

Особливості:

- наявність життя
- колообіг речовин (кисню, води, вуглецю, гірських порід).

Закономірності розвитку:

- цілісність
- ритмічність
- неоднорідність

Природні комплекси в межах географічної оболонки

Відео
<http://surl.li/uekrh>

Практикуймо

Скануй QR-код або перейди за лінком

<http://surl.li/uejfh>

Мал.1. Карта світу, створена на основі космічних знімків

Закономірності зміни природних комплексів

На рівнинах:

Широтна зональність

У горах:

Висотна поясність

Широтна зональність на материках і в океанах

Широтна зональність - це закономірна зміна природи в широтному напрямку (від екватора до полюсів).

Вона проявляється у чергуванні екосистем, де кожна має свої особливості взаємодії компонентів. Ці відмінності незначні в межах однієї широтної смуги.

Широтне розташування екосистем обумовило поділ географічної оболонки на **13 широтних географічних поясів**, які збігаються з кліматичними поясами.

- **Причина:** Температурні умови та характер циркуляції атмосфери.
- **Простягання:** Материками та океанами.
- **Межі:** Позначаються лініями на картах.

Більш чіткі в океанах (вплив підстильної поверхні).

На материках викривлені через вплив гір, течій та інших факторів.

Пояси:

- Екваторіальний
- Субекваторіальний (2)
- Тропічний (2)
- Субтропічний (2)
- Помірний (2)
- Субарктичний
- Арктичний
- Субантарктичний
- Антарктичний

Практикуймо

<http://surl.li/uelgs>

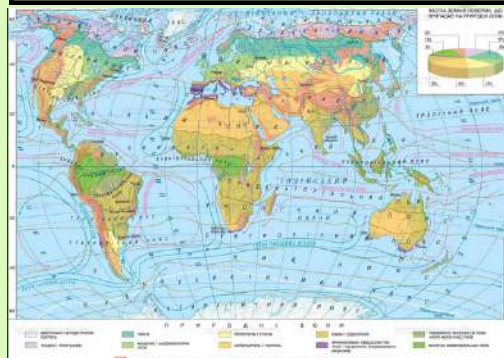
Пізнаймо більше

Наслідки діяльності людини в океанах теж мають широтний зональний характер.

Перейдіть за QR-кодом або за покликанням

<https://cutt.ly/lwleyDxe>

і дізнайтеся більше про забруднення пластиком вод Світового океану.

Особливості зональних природних комплексів Землі

В межах географічних поясів виділяються **природні зони** - території з подібним кліматом і рослинністю.

Особливості природних зон:

- Різноманітність кліматичних показників (температура, опади).
- Виділяються лише на суходолі.
- Широтне простягання, з порушеннями через рельєф і океани.
- Позначення на карті кольорами.

Перевір себе

<http://surl.li/ufiyw>

<http://surl.li/ufjht>

Практикуймо

Перейдіть за QR-кодом або за лінком

<http://surl.li/ueknu>

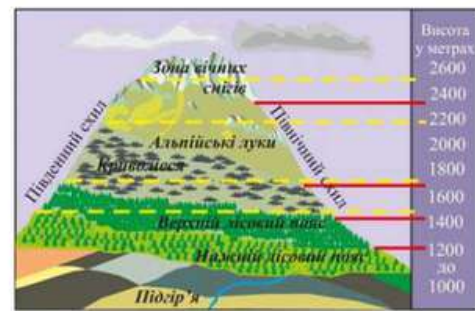
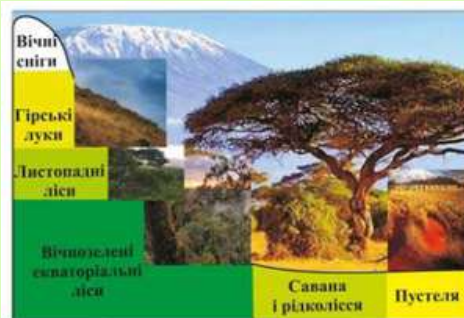
Тема 3. Природні комплекси Землі

Вертикальна поясність у горах. Азональні природні комплекси.

Типи водних мас

Вертикальна (або висотна) поясність – закономірна зміна природних комплексів, пов'язана зі зміною висоти над рівнем моря, характерна для гірської місцевості.

- На різних материках пояси схожі, але розташовані на різній висоті.
- Кількість поясів залежить від висоти гір та їх географічного розташування.
- У високих горах поясів більше, ніж у низьких.

Практикуймо

1. Розгляньте мал. 1 і прослідкуйте зміну вертикальних поясів.
2. Поясніть причину того, що межі поясів є на різній висоті південного та північного схилів.

Природна зональність на рівнинах та вертикальна поясність у горах

Мал.1. Розташування вертикальних поясів на схилах гір

Азональні природні комплекси

Азональні природні комплекси – це такі екосистеми, розташування яких не залежить від географічної широти, тобто вони незональні. Причина утворення: особливості дії кліматотвірних чинників на певних ділянках суходолу.

Пізнаймо більше

Скануй QR-код або переходь за лінком <http://surl.li/ufifk>

Практикуймо

Скануй QR-код або переходь за лінком

<http://surl.li/ufiav>

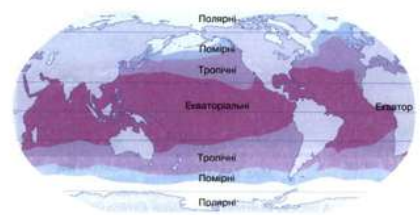
- Материки та океани – це найбільші азональні екосистеми.
- На материках виділяють фізико-географічні або природні країни.
- Це окремі області висотної поясності або великі рівнинні території.

Типи водних мас

- Океанічним екосистемам властива і широтна зональність, і вертикальна поясність.
- Температура води: від -2°C біля полюсів до $+27^{\circ}\text{C}$ біля екватора.
- Солоність: найбільша в тропіках, менша в полярних широтах.
- Циркуляція повітря: шторми в помірних широтах, штиль в субтропіках та біля екватора.
- Глибинна поясність: властивості вод змінюються з глибиною (до 150-200 м).
- Водні маси: полярні, помірні, тропічні, екваторіальні.

Практикуймо

Скануй QR-код або переходь за лінком <http://surl.li/ufijg>

Типи водних мас

Полярні водні маси:

Арктичні: крижана пустеля з льодовими брилами.
Антарктичні: широка смуга холодної води з айсбергами.
Температура: близько 0°C .
Солоність: 30-35‰.

Помірні водні маси:

Поширені в помірних широтах.
Південні холодніші, ніж північні.
Температура: $+10^{\circ}\text{C}$ - $+20^{\circ}\text{C}$ влітку, $+10^{\circ}\text{C}$ - 0°C взимку.
Солоність: 35‰.

Тропічні водні маси:

Не мають чітких меж.
Панують між помірними та екваторіальними.
"Водна пустеля" з високими температурами ($+25^{\circ}\text{C}$) та солоністю (37‰).

Екваторіальні водні маси:

Поширені вздовж екватора (50-500 км).
Найвища температура ($+29^{\circ}\text{C}$) та середня солоність (35‰).

Перевір себе

<http://surl.li/ufjox>

<http://surl.li/ufjgg>

<http://surl.li/ufjsl>

Відео

<http://surl.li/ufiqv>

Джерела

<https://new.osvitanet.com.ua/heohrafiia/heohrafiia-7-klas/>

https://aston.te.ua/userfiles/file/geograf_ya7_zapotockiy_aston.pdf

https://youtu.be/luOt6-ZzEIM?si=33Jr_fmJzO6kbBLr

[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B0_\(%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B2\).](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B0_(%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B2).)

<https://ukr6geo.narod.ru/page157.htm>

https://youtu.be/QwJo1_mifuQ?si=idCl8AMcnoPeS3QM